

ACC. N:R. M. 8900:1-62Landskap: SkåneUpptecknat av: Inga Osterman-TillströmHärad: SkyttsAdress: Ängagården, TutarydSocken: Skanörs stadBerättat av: Stationsinspektör Johan NilssenUppteckningsår: 1942Född år 1871 i MalröLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Järnvägar.	s. 1.
Post och postgång.	s. 7.
Tidningar.	s. 11.
Brevskrivning.	s. 12.
Telegraf och telefon.	s. 14.
Forkörning och skickebud.	s. 15.
Jordförhållanden.	s. 16.
Handel.	s. 19.
Tullar.	s. 20.
Auktioner.	s. 21.
Hamnen.	s. 23.
Industrier.	s. 24.
Gästgiverier.	s. 26.
Brandväsen.	s. 27.
Badhus, badliv.	s. 29.
Fattigvård.	s. 31.
Rättsväsen.	s. 33.
Vägar.	s. 35.
Gator och kvarter.	s. 37.

Skriv endast på denna sida!

Gatubelysning.

s. 41.

Gaturenhållning.

s. 43.

Lantbruk.

s. 44.

En gammal skälsten.

s. 48.

Jakt.

s. 49.

Sjukvård.

s. 52.

Skolan.

s. 55.

Låna eld.

s. 56.

Garnison i Skanör.

s. 57.

Gubbhörnan.

s. 58.

Numrerade kyrkbänkar.

s. 59.

Biograf, teater m.m.

s. 60.

Arbetarrörelse.

s. 62.

Järnvägar:

I slutet av 1800-talet och än mera i början på 1900-talet talades på skånska slätten och icke minst i Skanör och Falsterbo om en blivande järnväg från Malmö-Trelleborgsbanan till de båda syskonstäderna. År 1902 tog järnvägsplanerna fastare former och striden stod hård om den plats varifrån järnvägen skulle utgå. Trelleborgsintresset förfäktade utgång från Håslöv över Kämpinge, Ljunghusen, Skanör, Falsterbo varemot Malmöintressena förfäktade utgång från Vellinge till Kungälv, Fotevik, Ljunghusen, Skanör, Falsterbo, vilket senare förslag till sist segrade. Kmt beviljade koncession på en järnväg från Vellinge till Falsterbo.

Nästa strid utkämpades på allmänna rådstugorna i Skanör. Städernas invånare hyste ej någon glädje över järnvägens tillblivelse. Fientligheten mot järnvägen hängde samman med deras antipati mot allt vad nyheter och "utbölingar" hette. Dessutom ville de inte ha sin jord delad. De enda som tyckte, att järnvägen kunde bli till nytta voro lotsarna och det yngre sjöfolket och detta med tanke

ACC. NR M. 8900:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på att slippa åka hästskjuts eller gå , i synnerhet vintertiden, mellan Vellinge och Skanör och Falsterbo.

Vid allmänna rådstugorna gick resonemanget om järnvägens framtida ganska livligt. En part ville, att järnvägen skulle dras på stadens utmark och ej beröra de s. k. vångarna , och i motsats till detta förslag ville en annan part - för att slippa få så långt till järnvägsstationen- att järnvägen skulle komma rakt genom Skanör, rakt genom en gata i väster och med järnvägsstation, där stadens gamla kvarn ligger. Koncessionsinnehavarna ansågo emellertid båda förslagen oantagbara och begärde expropriation på sitt förslag eller det där järnvägen nu går fram.

Järnvägen invigdes den 18 maj 1904. Med tiden blev den alltmera populär vilket främst märktes på den ökade frekvensen. Trafikchef och en energisk sådan var R. C. v. Essen.

Vi började med 8 tåg dagligen, 4 i vardera riktningen . Endast en klass förekom denna första tid och biljettpriserna var tur och retur Malmö-Skanör respektive Malmö Falsterbo 2 kr och 2.25. År 1904 på

ACC. NR M. 8900:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vintern inskränktes emellertid tågens antal till 6 för att under sommaren åter bli 8 och så var det ända fram till 1919 års slut. Till följd av världskriget och tidsläget måste järnvägen då upphöra. Genom städernas och enskildas frikostiga bidrag återupptogs trafiken dock i maj 1920. Den inskränktes dock den första tiden till söndagar, måndagar, onsdagar och lördagar. Då började folket, om de övriga veckodagar hade angelägna ärenden, att liksom på 1800-talet från städerna gå till Vellinge. En gammal gumma förklarade efter några sådana promenader att det gick lika bra att gå och struntade därefter i tåget och förtjänade den sparade biljetten å kr. 1:10.

Före 1920 hade järnvägen betjänats av Malmö-Trellborgs järnvägens äldsta lokomotiv, de två från år 1885 och det tredje endast ett par år yngre, samt vissa tider av Malmö-Trellborgsbanans gamla "vagnslådor" 3-dje klassvagnarna med gula trä-pinn-soffor och 1-sta klass-vagnarna med ett grått tyg fastspikat över de gula bänken. Belysningen i vagnarna från Malmö-Trellborgs-järnvägens äldsta tid bestod av stearinljus i ljushållare å vagnarnas gavlar.

Ett par år efter stilleståndet ombyggdes hela järnvägen. Grövre räls inlades, större lokomotiv anskaffades liksom personvagnar av nyare och finare modeller försedda med Dalénljus. Likaså inträffade det märkliga, att järnvägen byggde en större dansbana vid stranden i Falsterbo vilken fick namnet Strandbaden. Marken på vilken denna dansbana ligger kallades förr östra området och detta område jämte s. k. västra området överläts av allmänna rådstugorna till järnvägsbolaget i stället för aktieteckning i järnvägsföretaget. Området är mycket vidsträckt.

Resandefrekvensen ökades ständigt, vissa vackra helgdagar sommartid transporterades mellan 6 och 8000 resande. Från o. m. den 1 juli 1943 övertages järnvägen av staten och införlivas med S.J:s järnvägsnät.

Jag minns en dag, när järnvägen redan varit i trafik flera år, att en gammal kvinna, Hans Lises Mari, anförtrodde mig när hon köpte en returbiljett till Falsterbo:— Jag ska si inspektorn som de e att jag aldrig åkt på tåg förr, å de forste tåg jag så det var de

ACC. N:R M. 8900:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

härna arbetstågen som gick här.

De första åren gällde trafiken mest utflyktsresor- olika skolor samt frälsningsarmén och missionsförbundet voro flitigast. I samband med skolresorna klagades det på Skanörs allmänna rådstugor över att barnen "trampade ned greset" och det diskuterades möjligheten av att förbjuda ungarna att komma dit.

Senare blevo badgästerna de flitigaste trafikanterna. - Innan järnvägen kom till ^aförs i Falsterbo som badgäster endast en 3 à 4 familjer och i Skanör ingen. Skanörs första badgäster fingo resa med det persontåg, som den 6 maj 1904 i god tid före invigning⁴ en av järnvägen, fraktade min familj och mina flyttsaker till staden. När skolorna i storstäderna sluta på försommaren ökas numera invånareantalet i Falsterbo med 2 à 3000 personer, i Skanör med 1000-talet, - så många ha badgästerna blivit. De båda stadernas invånare flytta också under somrarmånaderna vanligen ut i sina tvätthus för att kunna hyra ut samtliga sina rum, men så förränta också badgästerna på detta sätt deras hus.

Från och med järnvägens tillkomst och därigenom att järnvägen

ACC. NR. M. 8900:6.

6
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

erhöll s. k. västra området i Falsterbo kom tomtförsäljning och tomtstyckning i gång, en mängd privatvillor uppfördes och Falsterbo fick sitt Falsterbohus och blev därigenom en av landets förnämsta badorter.

Men järnvägen har inte bara förvandlat Falsterbo och Skanör till bekanta badorter med ökat välstånd för invånarna och en under sommarmånaderna starkt ökad handel. Den har framförallt brutit de båda städernas isolering, gett de båda städernas ungdomar möjlighet till bättre utbildning - kommunala mellanskolan i Vellinge reser många barn härifrån dagligen till- och kanske inte minst viktigt underlättat äktenskap med utsocknes - ingiftena hotade nämligen att bli en fara.

ACC. N:R

M. 8900:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVPost och postgång.

Posten i syskonstäderna sköttes - så berättar traditionen-
under 1700-talet och största delen av 1800-talet av borgmästaren.
För denna syssla lär han ha haft icke mindre än 2000 riksdaler banco
om året , vilket måste anses bra betalt med tanke på att borgmästar-
lönen var 50 Riksd. banco plus vissa sportler och att posten än-
nu i början av 1800-talet inskänkte sig till ett och annat brev,
"Post och inrikes tidningar" samt den två gånger i veckan utkommande
"Malmö handels- och sjöfartstidning". Under senare delen av 1800 -
talet skötte Nicklas Pålsson posten jämte sin stadsfiskalssyssla.

Under hela denna tid funnos inga särskilda postlokaler utan all
expediering och hämtning av post skedde i postföreståndarens bostad
ända fram till den 18 maj 1904 , då postgöromålen övergick att skötas
av den då invigda järnvägens folk d. v. s. stationsföreståndaren
blev också poststationsföreståndare. Då blev järnvägens expedition
postlokal och biljettluckan jämval postlucka. i såväl Skanör som
Falsterbo . Å båda platserna hölls posten öppen 4 timmar om dagen

ACC. NR. M. 8900:8.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2 timmar åt gången alla vardagar, sön- och helgdagar endast 2 timmar.

När det blev bekant i städerna att järnvägens folk skulle ha hand om posten tog en hel del Skanörsbor ut sina besparingar på postsparbanksböckerna, ty som de försiktiga förklarade-" vi kan ju inte vidda va de e forr en som kommer hid". Icke minst postsparbanks- göromålen ökades emellertid under järnvägens tid, särskilt på grund av sparsamheten bland barnen, och för övrigt ökades år efter år tidningars och brevs antal så att posten till sist kom upp i så hög klass att det var omöjligt för en person att jämte järnväggöromålen sköta posten. Det blev därför skiljsmåssa i Skanör 1919, i Falsterbo ett par år senare och posten flyttade till av postverket förhyrda lokaler i de båda städerna och sköttes där av postens eget folk.

Efter gamle stadsfiskal Pålssons bortgång ett par månader innan järnvägen öppnades sköttes posten av hans dotter Emelie, och när järnvägen övertog den blev hon i stället privat brevbärare till de ej så få invånare som så ökade. Härför uppbar hon en lön av 1 kr. om året för månads- eller veckotidning plus brev, 2 kr. om året för

ACC. NR. M. 8900:9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

daglig tidning plus brev samt enligt särskild överenkommet pris
brev till dem som endast kunde vänta sådana. När jag gjort upp det-
ta löneförslag till Emelie skakade hon på huvudet och sa- " de e forr
mied". Skanörs kvinnliga brevbärare fick emellertid också en hel
del dricks, speciellt till jul, och på sin syssla förtjänade hon
300 kr. om året, en summa som ökades med 100 kr. som staden betalade
henne för att hon två gånger om dagen skulle tömma de tre brevlådor
postverket 1910 lät sätta upp. Emelie Pålsson fortsatte trofast att
gå med posten ända till år 1934. Sedan har ingen postutbärning före-
kommit i Skanör, men nu 1942 har stadsfullmäktige beslutat att
anhålla hos postverket att få brevbärare, något Falsterbo redan i två
år haft.

Före järnvägens tillkomst transporterades posten från Malmö
till Skanör och mellanliggande byar dels med häst och vagn och dels
med ridande bud. Efter 1885 vid Trelleborgsbanans öppnande transpor-
terades posten från Vellinge till Skanör till att börja med med ri-
dande bud. Denna posttransport handhades av Skanörs hästägande inne-

ACC. NR

M. 8900:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vånare och den ridandes värdighet till detta höga kall utmärktes dels genom en träbricka målad med gult posthorn på svart, vilken hängdes om halsen med ett säckband, dels genom ett posthorn av mässing i vilket tutades strax före ankomsten till varje plats där post skulle avlämnas. Möllarens pågar, Olof och Axel Andersson, ha berättat om för mig att de ridit med post från Skanör till Stora Hammar, där de tutade första gången, och vidare till Vellinge. Något senare övertogs postbefordran av en postdiligers och då dess turer utsträcktes till Falsterbo fick posten även medfölja dit.

Någon gång under 1800-talets senare hälft inrättades poststation även i Falsterbo och denna sköttes av en styrman Nils Rasmusson ända tills järnvägen övertog den.

ACC. NRI M. 8900: //

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tidningar:

Den första tidning som lästes i Skanör och Falsterbo var "Post och Inrikes tidningar" den andra var "Malmö handels och sjöfartstidning". Sedan kom "Malmö Nya Allehanda" samt något senare "Skånska Aftonbladet". "Skånska Dagbladet". ökade starkt tidningsprenumeranternas antal men den upphanns snart av "Sydsvenska Dagbladet". Vid tidningsprenumeration användes blanketter som ifylldes. I tidningarnas barndom var det här mycket vanligt att det var många prenumeranter om samma tidning och den som fick den sist måste ofta använda glasögon så sönderläst var den.

När en kvinnlig skanörsbo vid sin 100-årsdag tillfrågades om hon kunde läsa tidningar svarade hon :Ja då och det utan glasöjnen, men de e ingenting i tidningen nu forr tiden. Forr i tiden när de tog livet å hinannen och de va stora eldsvådor , då va de något att lesa.

ACC. N:R M. 3900 :12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVBrevskrivning:

Som bekant utgjordes en stor del av invånarna i Skanör och Falsterbo av sjöfolk . Dessa voro i regel på sjön c:a 3/4 av året och under denna tid skrevs det ofta brev mellan dem och deras fruar särskilt då de " gick på värmen". I allmänhet ombads poststationsföreståndaren av kvinnorna att skriva utanskriften på kuverten för att breven skulle gå " säkert fram". På otaliga gamla brev här i städerna har jag känt igen gamle poststationsföreståndaren landsfiskal Pålssons vackra handstil, och även sedan jag vid järnvägens tillkomst fått hand om posten hände det ofta att jag fick skriva adresserna till postens kunder. Under min första tid som poststationsföreståndare i Skanör kom en dag bl. a. post två brev , som hade varit på väg i respektive 31 och 33 år , men nu kunde lämnas till adressaterna , vilka båda bodde i Skanör. Båda avsändarna levde också, den ena i Skanör den andra i Falsterbo. Adresserna på kuverten voro skrivna av postationsföreståndare Nicklas Pålsson i Skanör. Breven, som voro alldeles

ACC. N. R. M. 8900:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fullstämplade å, såväl fram som baksida, hade varit på väg så lång tid därför att de först legat kvar länge och väl i en hamn i Mexico till följd av krig och sedan vandrat från hamn till hamn på jakt efter det fartyg och de sjömän de ville nå. Av någon anledning fick kungl. poststyrelsen reda på denna historia och de båda kuverten förvaras nu i postmuseet i Stockholm, där även de förut omtalade postemblemen för de ridande postbuden finns.

Ännu under min tid vid posten hände det att kunderna vände kuverten för att på så sätt kunna använda dem två gånger.

Telegraf: Telefon:

På rådhuset i Skanör satt, när jag senast såg efter, ännu två isolatorer kvar som ett minne av stadens första telegrafstation. Det var bärgningsbolaget Switzer, som i slutet av 1800-talet ställde om att denna telegrafstation kom till och som också avlönade telegrafisten fröken Sabelström.

När jag i slutet av 1800-talet kom till Skanör fanns där innalles tre telefoner - en som hörde till lotsstationen med linje till Vellinge, en som tillhörde bärgningsbolaget Neptun i Stockholm och med linje till Trelleborg samt en telefon som tillhörde Switzers bärgningsbolag i Köpenhamn med linje till Trelleborg. De förstnämnda var installerad i lotskontoret i överlotsens bostad och den sistnämnda hos handlanden Johan Åberg. Falsterbo hade lika många telefoner tillhörande samma bolag och verk. Till Skanörs telefoner hörde dessutom biledning till fyren.

Efter det järnvägen kommit till inrättades telegrafstationer vid järnvägsstationerna i såväl Skanör som Falsterbo.

ACC. NR. 1 M. 8900:15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVFörkörning och skickebud:

Under hårda vintrar , då hamnen låg tillfrusen gick s. k. skickebudsforer från Skanör till Malmö - d. v. s. en hästägare anmälde att han den eller den dagen ämnade köra till Malmö om någon ville skicka ett bud dit eller tillbaka. Träskposten sörjde sedan för att stadsinnevinarna fick reda på detta i god tid och körkarlen fick en massa kommissioner att uträtta i Malmö.

Det omtalas också av de gamle att det på Falsterbo fyr fanns en fyrvaktare , som gick skickebud mellan Trelleborg, Skanör och Falsterbo. Så omtalas att han en gång som enda ärende ombads att gå till Trelleborg och köpa för fem öre låsasim / karänubb /. Han sprang längs stranden och kom efter några timmar tillbaka med det åtrådda.

ACC. N:R- M. 8900:16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jordförhållanden:

År 1911 begärdes av tre lantbrukare i Skanör hos länsstyrelsen i Malmö laga skifte av Skanörs vångar, vilket beviljades.

Detta väckte en kolossal förbittring bland Skanörs övriga lantbrukare, som inte ville avstå sina gamla jordbitar till andra. En av de mest aggressiva /Jöns Jacobsson / skrev en ödmjuk anhållan till kmt om att få hjälp så att skiftet ej kom till stånd. Denna anhållan undertecknad av omkring 100 jordägare gjorde dock ingen nytta.

Då emellertid det genom bestämmelserna angående Skifte var möjligt att få sina nya skiften på högst tre olika ställen uppstod en livlig köpe- och byteshandel.

Att detta laga skifte var behövt frångått exempelvis av ett sådant förhållande som att de 17 t.l. vilka tillhörde Skanörs kyrka och brukades av prästen som hans lönejord lågo på 32 olika ställen. Gamle kyrkoherde Pfaff sade en gång till mig att han endast

genom att behålla sin gamle dräng Per kunnat hålla reda på jord-bitarna, och att han av denne så småningom efter många år lärt sig var de lågo. Ungefär enahanda var förhållandet för övriga större jordägare, gästgivaren fick t. ex. också lita på en gammal drängs goda minne för att få sin jord brukad. En trädgårdsmästare från Malmö, som före laga skiftet i Skanör inköpte 50 t1 jord till sparrisodlingar fick denna på c:a 100 ställen. Många jordlotter voro endast 4 m. breda medan längden kunde vara 100-120 m. Under sådana förhållanden var det givetvis att omöjligt att stacka säden ute i vängarna, i allmänhet togs också säden in till gårdarna i staden, där den även tröskades. Detta senare är dock nu sedan 15 år förbjudet, dels på grund av eldfaran, dels på grund av oljudet. För övrigt är tröskning i lag förbjudet inom planlagt område.

Sedan det laga skiftet varit genomfört omkring ett år / icke att förväxla med enskifte som ännu icke skett / tillfrågades ovan-nämnde opponent :- Nå vad säger du nu om laga skiftet? - Ja, det var ju inte så dumt, det var förresten riktigt bra.- Varför var du då

ACC. NR. M. 8900:18.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så stor motståndare till det? - Ja, vim kunde vidde ad äd skulle ble så bra.

1928 begärdes av jordägare i Falsterbo enahanda skifte , vilket också beviljades. Skiftet i Falsterbo drog längre ut på tiden än i Skanör därför att i skifteslaget fanns osunda spekulationer i syfte att förvärva säljbara tomter. Spekulationerna misslyckades emellertid och nu är också jordägarna i Falsterbo nöjda med sina nya jordförhållanden.

ACC. NR

M. 8900:19.

17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Handel:

Handeln mellan Skenör och Falsterbo å ena sidan samt landsbygden, som börjar med Stora Hammars socken, har varit obetydlig för att ej säga ingen. Däremot kommo under 1800-talet lantmän ända från andra sidan Malmö i höstmånaderna till städerna för att uppköpa unggäss, vilka ända till början av 1900-talet såldes för 3:50 - 4 kr. styck. Likaledes kom folk från landsbygden ibland under sillfisketiden för att köpas sitt vinterbehov av sill.

ACC. NR M. 8900:20.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVTullar:

Tullar i detta ords verkliga bemärkelse har såvitt jag har mig bekant och så långt traditionen når inte funnits i syskonstäderna men väl grindar i gränserna mellan Skanör med Falsterbo och Skytts härad samt mellan Skanör och Falsterbo ägor. Dessa grindar voro emellertid inga tullgrindar, utan tjänstgjorde endast som hinder vilka omöjliggjorde för den betande boskapen på den s. k. utmarken att komma in i städerna.

Auktioner:

De i allmänhet förekommande auktionerna i gamla tider i Skanör voro de s. k. strandningsauktionerna. Hållandet av dessa var borgmästarens löneprivilegium, vilket ingick i hans löneförmåner. Borgmästaren fick 5 % av auktionssumman och de två rådmännen fingo dela 5 %. Det finnes i Skanör en gata benämnd Dykerigatan vid vilket förr låg det s. k. Dykerihuset ; dess efterträdare på samma plats har fått behålla namnet. I denna gård förvarades såväl dykareattirale~~n~~ som allt bärgat gods från strandade fartyg. Till dessa strandningsauktioner kom människor körande från hamnstäder i när och fjärran, inte minst från Malmö och Göteborg. Magistraten har fortfarande hand om auktionerna och har fortfarande provision på inkomsterna av dessa auktioner, men har hösten 1942 hos länsstyrelsen i Malmö genom stadsfullmäktige anhållit att bli befriad från att sköta auktionskammaren.

Snett emot det s. k. Dykerihuset ligger gästgivaregården vari-

ACC. NR. M. 8900: 22.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

från följande historia berättas: Några herrar från universitetet i Lund hade en dag för många år sedan anlänt till denna gästgivaregård och beställt mat, satt sig till bords och frågat gästgivaren om han inte hade något drickbart att ge dem till maten.- Nej allt är slut , förklarade gästgivaren beklagande, vi ha bara mjölk och något annat på flaska vi kalla pys. Om herrarna vill kan jag gå efter en sån? - Herrarna samtyckte och efter en stund uppenbarade sig gästgivaren med en flaska , vilken befanns innehålla champagne av dåtidens förnämesta märke, vilket serverades till måltiden och kostade 25 öre flaskan. Lundaherrarna inköpte hela lagret och togo med sig hem. - Champangelagret hade av gästgivaren för några kronor inköpts på en strandningsauktion efter en förlist spansk segelskuta, vilken skulle ha varit på väg till Ryssland med sin för ryska hovet bestämda last.

*Upplysningen.
Historien i sig
annan version -
den i "En liten
häfte" af A. P. E.
utgivet år 1879*

ACC. N:R M. 8900:23.

Hamnen:

Före hamnens tillkomst skedde inskeppningen till staden medelst flatbottnade pråmar. Den nuvarande hamnen byggdes i slutet av 1800-talet 500 m. ut i havet. Skanörs och Limhamnsbåtar införde till staden dess förråd av timmer, stenkol, tegel och specerier, men efter järnvägens tillkomst övergick denna transport till järnvägen. Hamnen ombyggdes 1906-1907 genom statsmedel. Hamnen var och är ständigt utsatt för igenfyllning av sanden.

Strax efter hamnens ombyggnad och flera år framåt gick de gamla Köpenhamnsbåtarna "Gylfe", "Gefion" och "Öresund" varje sommarsöndag mellan Köpenhamn och Skanör med i medeltal 200, i rekordfall 700 resande.

ACC. N:R. M. 8900:24

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVIndustrier:

Skanör har mig veterligt endast ägt tvenne industrier. Den första var en tobaksfabrik, som påstås ha legat där sedermera sjökapten Magnus Jeppsson byggde sitt hus vid Mellangatan. Tillfabriken hörde tobaksodlingar, vilka dels lågo åt Falsterbohället till, dels ungefär där nuvarande dansbaneanläggningen i Skanör är - namnen tobakshejdorna användas nämligen ännu om dessa områden. Ägare var en köpman Ludvig Norman, men fastän tobaken tycks ha trivts bra i jormänen här, gingo affärerna mindre bra och rörelsen måste läggas ner. Det var i början eller mitten av 1800-talet.

Strax före förra världskrigets slut uppfördes vid Skanörs hamn den större byggnad kallad "Baltiska fabriks- och cementvaruaktiebolaget" och på grund av fabriken konstruktion m. m. troddes på många håll att den var byggd för vissa krigsändamål. Sedan fabriken tillverkat litet gips, tagit in ett par ångbåtslaster stenkol samt byggt ett elektricitetsverk, vilket även försett stadens

ACC. NR. M. 8900: 95.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och dess invånare med elektriskt ljus , upphörde all verksamhet
på 1920-talet och fabriken med dess anläggningar- inklusive ett
spår till järnvägsstationen- såldes och jämnades med marken.

ACC. NR. M. 8900:26.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVGästgiverier:

Gästgivaregården har alltid legat på ungefär samma plats där den ligger nu. Gästgivareskjuts har existerat till in på 1920-talet då gästgivaregården befriades från denna skyldighet. Den gamla gästgivareskjutsen var en vanlig öppen charabang. Staden Skanörs enda riktiga droska ägdes av kyrkoherde Pfaff. Gamle gästgivare Olsson hade stort lantbruk, men jordbitarna voro spridda på så många ställen att hans dräng Per var den ende som kunde hålla reda på dem.

ACC. NR¹ M. 8900: 27.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVBrandväsen:

Under borgmästare v. Mühlenfels tid i slutet på 1800-talet upphörde nattväktarinstitutionen, vilken existerat så länge traditionen når. Nattväktarna hade dessförinnan, som en av sina viktigaste uppgifter haft att vaka över att ingen eldsvåda uppstod nattetid. Genom klämtning i kyrkklockorna kallades människorna till brandplatsen. Varje i de båda städerna mantasöskriften manlig person var skyldig att delta i brandövning samt då så behövdes i släckningsarbete vid eldsvåda. De gamla brandsprutorna voro handsprutor för respektive två och fyra man. Vatten till dessa kördes av hästägarna i såväl Skanör som Falsterbo, vilka alltid vid sådana tillfällen hjälpte varandra. Vatten hämtades från befintliga vattensamlingar i vångarna, från stadsbrunnarna och privatbrunnarna. Den som kom först till brandplatsen med vatten fick 5 kr. i belöning; detta gäller ännu. Vid eldsvåda hjälpte kvinnorna till med vattenlangning och de ställde sina vattenfyllda baktråg utanför sina hus. Med sina långa

ACC. NR M. 8900:28.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

träreddskap, vilka nästan liknade långa slevar, kunde de om så behövdes från trägen bekvämt ösa vatten över de låga hustaken av halm.

Någon fast brandkår har de båda städerna inte ännu, men väl sedan lo år tillbaka en elitbrandkår av unga övade män under befäl av förste och andre brandchef. Vid lotsstationen i Falsterbo och vid Hans Lises hus i Skanör är brandstation, där brandgrejorna förvaras, numera motorspruta. Två större brandbrunnar vardera ha städerna haft en tio å femton år.

Av de gamla stadsbrunnarna finns en ebrukbar kvar vid slutet av Norregatan och en, som ännu går att använda, står i närheten av de nya drivhusen. I Falsterbo finns en kvar vid skolan.

ACC. NR - M. 8900:29

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVBad:Badhus: Badliv:

Bad i hemmen var inte vanligt förr i tiden och fastän båda städerna hade utmärkta badstränder var det ytterst sällan att städernas invånare badade friluftsbad. I början på 1900-talet fanns i Skanör endast en badhytt. Den låg vid stranden söder om hamnarmen och tillhörde en privat klick av stadsbor. Mellan kl. 2 och 4 var det damernas badtid- jag minns att bl. a. borgmästare v. Mühlens dotter badade- i övrigt disponerade herrarna badhuset. Damer- na begagnade badkläder, som bands ihop om hals och anklar, dessutom fula badmössor. Herrarnas badkläder skiljde sig från damernas däri att de voro något kortare. Herrar och damer fingo under inga omständigheter bada på samma gång- detta gällde också gifta par.

De första badgästernas badliv sågs därför helt naturligt med stor misstro av urinvånarna.

En kammarherre Rosencrantz, som bodde i Skanör, och badade varje dag tillfrågades av en skanörsbo angående sitt badande.-Kan de va nåd med de?- Ja, det är hälsosamt.- Ja men ja har nu inte badat

ACC. NR M. 8900:30.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på-lämi si- sjutton år, å ja mår bra.

Numera är badstranden i Skanör och Falsterbo kantad av omkring 500 badhyttor.

När Falsterbohus uppfördes inreddes i dess källarvåning badhus med varmbad av olika slag, men dessa äro numera endast öppna under sommaren. Något annat varmbadhus har aldrig existerat i de båda städerna, men på stadsfullmäktiges bord föreligger nu en motion om uppförande av ett för Skanör och Falsterbo gemensamt varmbadhus, för rättvisans skull placerat ungefär mittemellan städerna.

Fattigvård:

Fattigvården, som är gemensam för de båda städerna, har alltid dessbättre varit minimal. Det gamla s. k. fattighuset ligger fortfarande i Mellangatan. Det är nu inrett till två hyreslägenheter, men innehöll tidigare tre rum och kök. De fattiga som intogos här fingo klara sig själva, endast fattigvårdsstyrelsens ordförande hade skyldighet att då och då se till dem. Jag kommer ihåg, när lantbrukaren Oskar Rosenström i denna egenskap körde till stationen med sina två gula hästar och hämtade den kol samhället bestod till uppvärmning av fattighuset. I övrigt fingo de intagna där vissa matpängar- jag vill minnas 40 öre om dagen- som de själva fingo hushålla med. Staden fördrade emellertid inte här, som på sina håll, någon arbetsprestation av de intagna, vilka så gott som uteslutande utgjordes av f. d.

tjänare, som inte kunnat lägga av tillräckligt för ålderdomen; städernas för övrigt enda egendomslösa då alla övriga hade någon jordbit. Vissa familjer brukade också hjälpa de fattiga med särskilt mat och

ACC. NR M. 8900:32.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

detta var vanligast kring de stora helgerna, speciellt julen.

Några yrekstiggare opererade inte mig veterligt i städerna, men det på hela skånska landsbygden kända originalet Knöös utsträckte sina tiggeriturnéer också till Skanör och Falsterbo. Själv mötte jag honom första gången för över 60 år sedan. Han var då klädd i en chalett, ovanpå denna en mössa och på denna en hatt. Vår dräng, som jag åkte med, frågade: - Var ska du hän Knöös? - Jag ska gå till Nils Peters för där får jag ligga mellan två lakan, svarade Knöös.

Som ålderdomshem fungerar numera ett år 1914 uppfört epidemi-sjukhus innehållande c:a 7 rum och kök och ett av Skanörs komfortablaste hus. Denna fastighet började tjänstgöra som ålderdomshem vid den tidpunkt, då de nya epidemidistriktet indelades varigenom Skanör och Falsterbo kom att tillhöra Trelleborgs epidemiområde. Fem äldreingar äro f. n. intagna å ålderdomshemmet.

ACC. NR. M. 8900:33.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVRättsväsen:

Så långt av ålder är känt sköttes domareembetet i Skanör med Falsterbo av en lagman och tvenne illiterata rådmän. Åklagarmakten hade^u av en stadsfiskal som jämväl var ordningsman. För nu levande släkten är lagmännen och borgmästarna Lorens Cronsio och Emil v. Mühlenfels de enda man minns. Sedan den nuvarande borgmästaren Erik Torslow slutat sin tjänst skall städerna tillhöra Oxie och Skytts härads jurisdiktion.

I staden Skanörs rådhus äro inrymda två arrestlokaler, gallerförsedda men numera försedda med både elektriskt ljus och varmeledning, en för kvinnliga och en för manliga arrestanter. Mig veterligt har emellertid aldrig den kvinnliga arrestlokalen varit bebodd. Några g^uv^ore brottmål tycks inte heller ha förkommit i mannaminne, och under detta århundrade inskränka sig förseelserna huvudsakligen till trafikförseelser och sen^utterier vid badstränderna.

Under min första tid i Skanör förklarade en "nattgäst" å rådhuset vid sin avresa från staden för mig att "i många finkor

och arrestlokaler har jag varit men aldrig i en så snygg som denna".

En historia, ganska typisk för eräningsförhållandena under bergmästare v. Muhlenfels tid, är denna. Den har också den förelägen att vara sann, den ifrågavarande arrestanten har för mig något generadt bekräftat den: En skänksbo hade för fylleri insatts i arrestlokalen i rådhuset som då, det var i senare hälften av 1800-talet, var ganska primitiv. Vid 2 à 3 tiden på eftermiddagen gick plötsligt dörren till bergmästarens rum upp, och på tröskeln stod arrestanten. - Va, kommer du här, undrar den förvånade bergmästaren. - Ja bara går här å dricker kaffe, sen går jag hit å sätter igen berrmästarn!

- Gör du det alldeles säkert, undrar något ängslig lagens representant. - Säkert berrmästarn! ..Efter några timmar uppenbarar sig arrestanten åter i rådhuset: - Jag skulle bara si att nu går jag å sätter igen berrmästarn. ... Sade och försvann till arrestlokalen.

Upplysningen:
arrestanten ifråga
var muraren,
Mikaelen M. M.
Albert Lundgren

ACC. NR. M. 8900 35LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVVägar:

I ferna tider, så långt muntlig tradition når, fanns ingen egentlig egentlig väg mellan städerna och länabygden. Vintertid, då Höllviken var frusen, begagnades isen som väg. De vägar, som funnes tvärs över Ljungen var bara vägspår, som inte underhölls, utan då ett spår var uppkört lades ett annat vid sidan en. Traditionen entalar, att då stadens äldste till sist beslöt att lägga en väg från Ljunghusen till såväl Skanör som Falsterbo, kunde gubbarna inte enas om var den skulle läggas. Frågan löstes på följande sätt: En av Skanörs innevånare hade en sugga, som nyligen fått grisar, och dess ägare föreslog nu "la voss ta min se

å köra na op te Ljunghused, där släpper vi na, å etter som hen nyss grisad kan i va säkre pe aa hen går ginaste vejen him." Så skedde, och den väg som en gång lades i suggans spår låg kvar till 1933, då på grund av den allt livligare biltrafiken städernas invånare anhöll

ACC. NR M. 8900:36.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

om och fick nära $\frac{1}{2}$ millien i statsmedel för byggande av en 6 m. bred rak cementbetongväg. Den gamla vägen hade varit 3-5 meter bred - variationerna på olika ställen var stora och dåligt underhållen i varje fall under 1800-talet. Det var de s. k. nummerägarna i städerna, som hade skyldighet att sköta om underhållet och det bestod mest i att de en gång om året, strax före vägsynen, kastade litet sand eller strandmal i de största hålen. De som inte hade hästar uppdreg detta arbete åt den s. k. Ljunghusamannen, Hans, som bodde vid Nerre Ljunghusen. Men efterhand som städerna blevo mera kända och körtrafiken tilltog tarvade vägarna bättre underhåll och från början av 1900-talet lades det ner en hel del arbete med ifyllning av grus, sten o. dyl för att förbättra vägen.

ACC. N:R M. 8900:37.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVGator och kvarter:

Även före de stora bränderna 1874 och 1885 hade Skanör liksom nu tre huvudgator och några tvärgator. Men gatorna voro då ej fullt 4 meter breda, lagen för tvenne åtti-
å smala hästfordon att mötas.

Gatorna före 1885 voro i beärvligt skick och åken och människor hade ofta svårt att ta sig fram. Särskilt illa var Stergatan i Falsterbo, vilken endast bestod av den vita sanden. Belysande för denna gata är följande historia jag hört berättas: En söndags i mitten av 1800-talet kom en Lundaprofessor med några studenter till Falsterbo med vilgensen för att bese staden. Professorn hade en mycket markant ^{småttalat} vaggande gång och när främlingarna med honom i spetsen sökte forcera Stergatan, där de oupphörligt sjönk ner i sanden, tvingades studenterna att gå ungefär på samma sätt som honom. - "Nu vet vi varifrån professorn fått sin gång", utbrast en av ungdomarna.

ACC. NR. M. 8900:38.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När gatorna i Skanör stensattes med kullersten vet jag inte, men det måste ha varit ganska tidigt, ty äldre människor härnere framhålla alltså Skanörs stenlagda gator som en fördelaktig motsats till Falsterbos sandgator. Att terget varit stenlagt under åtminstone hela 1800-talet torde dock vara säkert. Större stenar mutade nämligen in terget för att visa vilken bit varje nummerägare, d. v. s. ägare av hus med tillhörande nummerjora, var skyldig att en gång om året göra ren. Traditionen berättar om en lagman som var så sträng att han begagnade sin knälpåk på den som försummat att hålla sin tergruta fin. Folkets vrede över detta behandlingssätt yttrade sig först efter lagmannens död, då stadsberna förvägrade honom en grav på den vanliga kyrkogården. Han begrovs därför bland självspillingarna norr om kyrkan och skanörarna kastade ner sten i graven.

Efter den sista stora branden 1885 genömgick stadsplanen

*Alpteknaren:
Det var staden
friste juridiskt bil-
dade byggnaderna
Leonard de la
Rote. Historien
ifrågasätts i
Hartbergs bok
"Skanös och
Falsterbos historia".*

ACC. NR M. 8900:39

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en fullständig förändring, och det måtte ha varit mycket förståndiga män som handlade denna sak, ty stadsplanen är sådan att den ännu i dag fyller alla anspråk även i trafikavseende. De tre huvudgatorna rätades då, och breddades till 20 meter med gångbanorna inräknade. I gränsen av gatu- och gångbanor planterades samtidigt alléträd, vilket mycket bidrog att ge staden dess idylliska utseende. Vatterna belades med kullersten och på gångbanorna lades också en gång av sten från trappan till gatan. Om denna stensättning har traditioner från före branden vet jag icke. Städerna ligger för närvarande inne med ansökan hos kmt om bidrag till halvpermanentning av de viktigare infartsvägarna i såväl Skanör som Falsterbo.

Genom breddning av gatorna minskades de gamla kvarter-
en men bibehöll i övrigt sitt gamla utseende. Nerr om
den nuvarande Nerregatan är det nummrigårdar, söder därom
s. k. littera.

ACC. NR M. 8900:40.

Varje tent var inhägnad av tångvall och huset s. k. klinehus under halmtak, ända fram till brännen 1885, då de nybyggda husen uppfördes av tegel, vilken huvudsakligen levererades från tegelbruken på Ven och i Herrestorp vid Håslöv. Men särskilt till innerväggar och uthus användes råsten, som invånarna själva fabricerade och till vilken de hämtade materialet antingen i vatten vid de s. k.

Skålhungastenarna eller mellan Skanör och Norra Ljunghuse.

40
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 8900: 41.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVGatubelysning:

Någon som helst gatubelysning har ej funnits i vare sig Skanör eller Falsterbo förrän den 16 dec. 1909, då samtliga nyuppsatta luxlamper tändes.

Vid beslutet på allmän rådstuga om gatubelysning motsatte sig stadsinnevärdarnas majoritet på det bestämdaste denna modernitet. Städernas dåvarande stadsfiskal framhöll då, att belysning var nödvändig inte minst med tanke på att det måste finnas ljus för att se att fångsla eventuella bevar. En av stadens fäder genmälde då: "Då föreslår jag att vi inköpa en handlykta till stadsfiskalen." Härtill svarade en annan: - "Då veta ju alla bevar, när de se handlyktan, vem som kommer." ..Medlen till belysningen beviljades. Lamporna hängde över gatorna och hissades upp och ner när de skulle byta "hösser" på dem. I Skanör var det banvakt Per Nilsson och hanfögde Nils Hanssen, senare styrman Klein, som skötte belysningen, i Falsterbo f. sjömannen

ACC. N:R M. 8900:42.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och f. poststationsföre-ståndaren Nils Rasmussen . Nu är
gatubelysningen i de båda städerna elektrisk och har varit
det sedan 1914.

ACC. NR

M.

8900:43.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVGaturrenhållning:

Renhållningen förr sköttes i syskonstäderna av svinen, som dagligen utsläpptes på gatorna. Askan från de olika hushållen användes av varje familj till att fylla igen hål i gator och vägar. Men under 1800-talet tvålade fastighetsägarna gärna om att hålla gångbana och gata framför sitt hus i bästa skick. Då och nu gäller härom, att gångbanorna i gatorna skall anläggas av staden men underhållas av fastighetsägaren, varemot gatorna både anläggas och underhållas av staden. Såväl gångbana som halva gatubreddens hålles ren av respektive fastighetsägare.

ACC. NR M. 8900:44LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVLantbruk:

Under 1800-talet hade alla städernas bergare, sjöfolk såväl som hantverkare, jord för att ta försörjning av. Deck hade inte alla hästar, utan de hästlösa fick hjälp av hästägarna vid plöjning etc. Sjöfolkets hustrur fick största delen av året ensamma med sina ofta stora barnskaror sköta både jordbruk och åjur. Detta kunde bli nog så betungande inte minst i familjer där mannen var s. k. långseglare och ibland kunde vara borta flera år insträckt, ja jag har hört exempel på sjömän, som seglat ute på värmen i 9, respektive 11 år innan de kommit hem.

Nummerjordarna, som hörde till husen, var inselade i reverb stänger och fot. Ett helt nummer var ungefär 1 tunnland, $\frac{3}{4}$ nummer var $\frac{3}{4}$ tl, $\frac{1}{2}$ nummer $\frac{1}{2}$ tl o. s. v. Jordarna ha mycket gamla namn, jag minns t. ex. Sparvstyckena, Kaptenhansagrarna, den senare vid segelleden vid Höllviken, Lillgallagrarna och Storgallagrarna, Ljungstyckena etc.

Även i Falster

ACC. NR M. 8900:45

45

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Även i Falsterbo fanns s. k. nummerstycken belägna i Fiedevången/ av det danska Fiter- ett stycke jord /. Samtliga dessa nummerstycken inköptes av järnvägsbelaget under något av dess första år här, alltså i början av 1900-talet, varvid det överenskomna priset delades mellan staten, vilken som ägare fick 40% och nummerägarna vilka som brukare fick 60%. Jordlapparna här hade gamla namn, såsom Pärenträstycken och Kattrumperna.

I Skanör finns ännu flera lantbrukare, vilka tillsammans ha omkring 100 kor och ett 20-tal hästar. Däremot finns numera endast ett fåtal får i staden, där man dock ännu så sent som i början av 1900-talet hade fårflockar på hundratal djur. Den inkomstbringande gåsavlen är också nästan alldeles slut i Falsterbo och i Skanör promenerar numera bara ett 20-tal gäss. Orsaken härtill torde främst vara den att bönderna både på denna och andra sidan Malmö numera själva börjat med gåsavel och inte längre om höstarna

ACC. NR M. 8900:46.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

köpa unggäss från Skanör och Falsterbo.

Under 1800-talet och in på 1900-talet hade Skanör och Falsterbo var sin s. k. höre. Dessa vore försedda med ringstav och någon gång hade de också vakthund. I Skanör släppte jordägarna ut sina djur bittida på morgonen, och hören samlade dem och körde ut dem till gemensamt bete på Ljungen.

Likadant var förhållandet i Falsterbo, som hade sitt eget område för bete. Hörarna bodde i de båda städerna i hus tillhörande jordbrukarkassan. Hela året om hade dessa hörar sin föda hos lantbrukarna, på så sätt att de skulle ha sin mat på varje ställe en dag för varje besöksdjur. På 1920-talet slutade den siste hören. I kvällen drev hören djuren tillbaka till staden och var och en sökte sig själv till sin gård, där de stannade framför perten och belade för att bli insläppta.

I början på 1900-talet hade Skanör en sommar en ny t. f. bergmästare, Sören Sörensson, som sent en kväll skulle gå hem

ACC. NR M. 8900 47LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

till sin bestad. Vägen ledde honom över torget där det redan var mörkt. Plötsligt stod bergmästaren på huvudet över ett stort mystiskt föremål, som vid närmre besiktigande visade sig vara en kalv, som jämte några kolleger här lagt sig till vila. Häröver blev han så förargad att han vid nästa allmänna rådstuga föreslog, att djurägarna skulle förpliktas att ta in sina djur över natten. Begäran avslogs, men ett lo-tal år senare fick inga kor gå lösa på gatorna utan från och till betet och då under vakt, och hästar och tjurar skulle ledas genom gatorna. Hönserna miste också då sin gatufrihet, medan ankor och gäss fick behålla detta sitt gamla privilegium. För att förbättra hygienien i en stad, där lantgårdarna ligga vägg i vägg med de vanliga stadshusen, påbjöds också att alla stadens svinstier skulle ha cementgelv och med avlopp till cementbrunn.

ACC. N:R M. 8900:48.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVEn gammal skälsten:

En kväll i mörkningen voro gamle Olof Jeppsson, staatsfiskal Berg, Anders Tegnér och jag på henväg från Ljunghusen till Skanör. Jag snavade då och föll över någonting och Olof Jeppsson sa:— "Det var väl inte den gamle skälstenen du föll över?" Det var det, den stack bara med allra översta delen upp evan jorden, men nästa dag grävde vi upp den och teg vara på den. Den stod på gränsen mellan städerna, bar årtalet 1780 samt en del initialer vi inte kunde tyda.

ACC. NR M. 8900: 49LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVJakt:

Jag minns att min far på 1870-talet årligen på hösten körde ett sällskap Malmöherrar till Skanör. Han körde då en s. k. jaktvagn, som utom framsätet bestod av långsätet placerat i vagnens längderiktning i mitten av vagnen så att de åkande sätte med ryggarna mot varandra. I vagnen medföljde så långt jag kan minnas tillbaka bl. a. följande herrar - konsul Hans Friis, garvare Lembke, handelslän Ternström, ingenjör Gerlach, timmerhandlare Hemmerberg, och häradshövding Hallberg. Färden ställdes till Skanörs Ljung, där greve Beeck-Friis på Börringe tillstötte med sitt jaktsällskap. Det var hare och räv som jagades och stadens yngre invånare tjänstgjorde som klappare. Anders Tegnér har bl. a. berättat att han brukade vara med. Färden gick från Malmö bittida på morgonen till Vellinge å vars gästgivaregård gjordes ett kortare uppehåll. Vid ankomsten till Norra Ljunghuset började jakten omedelbart

ACC. NR M. 8900:50.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och drevet gick en eller flera gånger tvärs över stadens
ljungmarker. Sedan jakten var slut intogs middag på Ska-
nørs gästgivaregård och huverätten var alltie densamma-
stadens specialrätt fläskesill och potatismos. Vid samma
tillfälle passade både jägarna och min far, som var lant-
brukare alldeles intill Malmö, på att köpa gäss med sig
hem. De kostade den gång^{na}/2 å 2:50 kr. styck. Ankomsten av
gässen till hemmet var en fröja för oss barn.

Av de gamle här i Skanör har jag senare hört berättas
att i början av 1800-talet tillhörde jakten på svan och
vildgäss vid Höllviken landshövdingen i Malmö, och sedan
han skjutit vad han ville fick bergmästaren i Skanör ta
resten.

Det huvudsakliga villebrådet i något senare tid har an-
nars varit, hare, rapphöns och räv.

Jakten på stadens utmarker har alltie varit utarrangerad
än till det ena sällskapet, än till det andra, men alarig

ACC. NR M. 8900:51LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

till andra än den som stadens mynighet varit säkra på att de ej missbrukade jakträtten så att villebrådet utretades. För år 1941-42 har drätselkammaren erhållit stadsfullmäktiges bemyndigande att till högst 30 personer, företrädesvis stadens invånare, sälja jaktkort à 30 kr.sstyck. Men ett stort område på Ljungen, omkring 100 t, har numera tagits undan från all jakt för att skydda faunan.

ACC. NR M. 8900:52.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVSjukvård:

En läkare på besök i Skanör, träffade på gatan en gammal gunna och frågade: - Var bor doktern? - Doktern, här bor ingen doktor. - Var är apoteket? - Apoteket, vi ha inget apotek. - Men hur gör ni, när ni blir sjuka då? - Vi lever te vi blir hundra år, sen dör vi sål.

Historien är gammal och känd, men den är sann och den har än i dag ett visst fog för sig, syskonstädernas invånare ha varit speciellt friska av sig och ofta uppnått hög ålder - läkarna påstå själva att det delvis är klimatet med den jedgehaltiga luften som gör det.

Barnmorsker fanns under 1800-talet, en i Skanör och en i Falsterbo. Det går emellertid ganska drastiska historier om deras bristande sinne för hygienens krav. Vid svårare sjukdomsfall kallades läkare från Trelleberg ända till sist hälften av 1800-talet, då provinsialläkaretjänsten inrättades i Vellinge.

ACC. NR M. 8900:53.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Före järnvägens tillkomst hade bergmästarinnan v. Mühlenfels hand om apotekslådan, vilken en gång en dag skickades med diligensen till Vellinge för vidarebefordran till apoteket Lejonet i Malmö. Bergmästarinnan var också intresserad av och kunnig i sjukvård och hon var mycket ömtvakt som "sjuksyster."

Sysslan med apotekslådan övertogs 1904 av järnvägens personal, och lådan cirkulerade mellan Skanör och apoteket Lejonet i Malmö till dess apoteket Lejonet tillkom i Vellinge, då apotekslådan expedierades till och från detta apotek. Numera, och sedan början av 1920-talet, finns ett medicamentförråd hos kemikaliehandlare E. Roos i Skanör.

Under den tid jag som stationsinspektör här i Skanör hade hand om apotekslådan förundrade jag mig ofta över de medicamenter som efterskickades - de ingick tydligen i recepten på gamla husmediciner. Vid alla möjliga slag av yttre sjukdomar sändes salunga bud efter "sen- och spik-

ACC. NR. M.8900:54LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

olja", Lundakvinnans smörjelse och röa galmejsalva. För invärtes sjukdomar användes lejontänder, väderföreländare droppar, nerv- och hjärtstyrkande droppar och kamferdroppar. Mot tandvärk köptes alltså blodiglar, som lades i munnen vid den värkande tanden.

Ett epidemisjukhus uppfördes i Skanör 1914 gemensamt för båda städerna. Det togs i bruk redan innan det hunnit färdigmöbleras vid en charlakansfeberepidemi. Numera är detta epidemisjukhus ålderdomshem för de båda städerna sedan epidemivården här övertagits av epidemisjukhuset i Trelleberg.

ACC. NR M.8900:55

55
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skolan:

Gamle lotsen Hans Sylwén , som dog för några år sedan vid hög ålder, berättade en gång för mig att han gått i skola i det hus där fiskaren Karl Larsson nu bor och som förr låg vid Lilla torg. Barnen lärde sig läsa i sandlåda , och det var så trångt om utrymmet i det enda rummet i vilket läraren också bodde, att han själv brukade sitta på uteliggaren och en del andra barn på sängen.

ACC. NR M. 8900: 56.

56
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Låna eld:

Olof Jeppsson berättade en gång för mig att han hört av sina föräldrar att de gamle brukade gå och låna eld när så behövdes av grannen . De bar då elsen i en träske.

ACC. NR M. 8900:57.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVGarnison i Skanör:

Jag har hört ^{berättas} (någon av de gamle- vem minns jag inte riktigt-
att gamla folkskelan ursprungligen byggts för militärt bruk.
Under flera år skulle där sedan ha legat en garnison ~~to~~-
- det var 12 skånska husarer och deras officer.

ACC. NR M. 8900:58.

58
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gubbhörnan:

I slutet av 1800-talet och början av 1900-talet brukade den manliga befolkningen eller en god del av den, de hemnavarande gubbarna och det på hösten hemvändande sjöfolket att i kvällen samlas vid Sverin Knutssons hörna. Där diskuterades både stadens och nästans angelägenheter och därifrån spred sig vidare muntligen de önskemål som uttalats och de nyheter som omtalats.

ACC. NR¹ M. 8900:59.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVNumrerade kyrkbänkar:

Kyrkbänkarna här i Skanör var tidigare numrerade och varje nummerägare hade sin bänk. Detta medförde emellertid den olägenheten att vid gästjänst senliga bänkar kunde vara till trängsel fyllda, medan i andra bara satt en eller två personer. Detta nummerägarnas gamla privilegium avskaffades därför omkring år 1907.

ACC. NR M. 8900:60.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVBiograf: teater m. m.

Det ärjade innan Skanörsberna fick se den första biografafföreställningen . Skanörs Glåbanasförening , vilken på sin tid var mycket livaktig, byggde 1907 på en av staden skänkt tomt ett föreningshus rymmande c:a 150 personer. Tomten skänktes med villkor , att lokalen skulle upplåtas även till andra föreningar för föredrag , endast att dessa ej finge vara sådana att de strede mot förnuft och gällande lag. Lokalen uthyrdes även för biografafföreställningar - första gången omkring 1912.

Däremot har aldrig något teatersällskap mig veterligt gästtat Skanör.

Men sedan början av seklet har staden en föreläsningss-förening gemensam för båda städerna . Den lever ännu och har årligen fyra föreläsningar i vardera staden.

Cirkus har inte ,vad jag vet, varit i Skanör men däremot ha vi haft besök av zigenare, som gett s. k. föreställningar

M. 8900:67

ACC. NR M. 8900:67.

är å den öppna platsen norr om järnvägsstationen. Dessa sågs emellertid med oblidå ögen och äre nu i förbjuna.

Konsorter i kyrkan förekommer någon gång och förekom redan på 1800-talets senare hälft, då stadens kanter hade en kör med medlemmar från båda städerna.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 8900:62.Arbetarrörelse:LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Någon arbetarrörelse i egentlig mening har Skanör in-
te haft förrän för 15 år sedan, då ett genom arbetar-
pressen väckt intresse tog sig uttryck i bildandet av ett
arbetarparti.